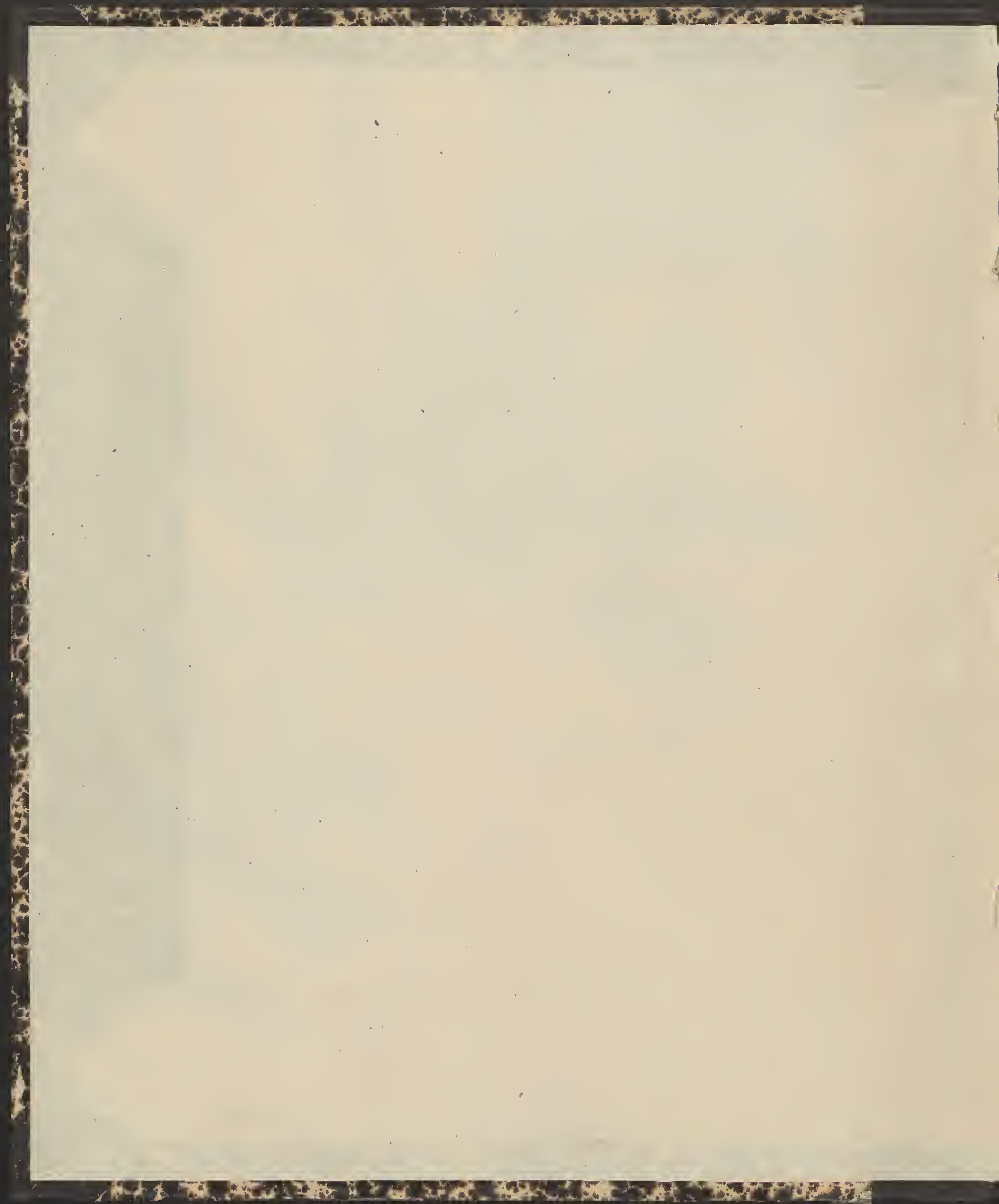
439617
Tho

Bölv. Skarphèdinsson:

En Stemme fra Ìsland

i Runamosagen.

Kh. 1845.

439.617
Grí

Höfundar: Brynjólfur Pétursson og Jón Sigurðsson.

Gr. Thomsen, segir Fiske {JB

„jeg er jo engang Bölverkur Skarphéðinsson"
segir Gr. Thomsen í bréfi til Rafns 24. sept. 1846. Lbs. 1053, 4to

En Stemme fra Island

i

Runamosagen

af

Bölverkur Skarphèðinsson.

Landsbókasafn

Kjöbenhavn.

Trykt i Bianco Lunos Bogtrykkeri.

Island den 5te Marts 1845.

Jeg kan ikke sige hvor jeg blev overrasket ved at faae Hr. Worsaaes Værk om "Runamo og Bravallaslaget" her op i Vinter; min Overraskelse gik over til Grublen, min Grublen blev til Ord, og dette Ord sender jeg over salten Sö. Vel kunde det synes at det allerede var at komme post festum med et Ord i denne Sag, thi naar Postskibet kommer til Kjöbenhavn, er hele dette Spörgsmaal maaskee dödt og begravet; men vi Folk her paa Island ere nu engang i den uheldige Omstændighed, ikke som Kjöbenhavnerne at kunne fölge Tiden i Hælene, eller selv undertiden komme den i Forkjöbet, som disse kunne. Men et godt Ord post festum er snart saa godt som et slet Ord ante festum, og derfor kommer det beskedent, som det sig sömmer en gammel Mand, thi nu er den Tid kommet, da alle Ordsprog maa vendes, som gamle Kjoler og Kaaber.

Det er i mange Henseender beklageligt, at et Land med Danmarks Videnskabelighed ikke skal eje eet eneste kritisk Tidsskrift i större Maalestok end de faa, som kun beskjæftige sig med særegne Videnskabsfag. Denne Mangel bliver især fölelig, naar en ny Green af Videnskaben er i sin Opkomst, thi da er en Mediator, som lærde Folk kalde det, meget nödvendigere, end naar den mere eller mindre er gaaet over i den almindelige Dannelse og Publicum saaledes dog i det mindste har nogle faste Holdépuncter at slutte sig til. Föleligst bliver dog denne Trang, naar man seer alt hvad der hedder Kritik priisgivet Bladene, hvis store Udbredelse ofte ikke bidrager lidet til Forplantelsen af falske Anskuelser og overfladiske Raisonnements. Et slaaende Exempel herpaa have vi i Berlingske Tidendes Anmeldelse af Herr Worsaaes Piece "Runamo og Bravallaslaget." Vi see det samme Blad, som, da Finn Magnusens Værk udkom og hans Læsning af Runamo-Indskriften blev bekjendt, bröd ud i de voldsomste Lovtaler, som næsten forlöftede sig paa Sjögrèns Bog om det samme Værk, det samme Blad see vi nu, under samme Redakteur, pludselig sadle om og anbefale D'Hr. Magnusen og Forchhammer hurtigst mulig Kryben til Korset, det fordrer, at to berömte og hver i sit Fag udmærkede Videnskabsmænd skulde uden videre give sig paa Naade og Unaade paa en Tredjemands, Herr J. J. A. Worsaaes Ord, som udentvivl er en stor Virtuos i Höiroderiet, men hverken lader til at være Mineralog eller Runolog. For mig har det altid havt Interesse at sysle med Indskrifter, Runer og saadanne Gjenstande, og jeg gjör mig derfor Glæde af at vise

Berlingske Tidende og andre saadanne ungdommelige Væsener, hvor man dog undertiden kan være iilfærdig, medens Blodet endnu er for varmt, og Blikket endnu for uroligt. Vel möder jeg ikke med Autopsie, men kun med min simple jevne Forstand, ikke med Lærdom, men kun med Been i Næsen, der, som Apostelen siger, ikke lader sig "ryste af enhver Lærdomspust", hvilket er en stor Lykke for mig, saasom det blæser lærd i Hr. Worsaaes Bog.

Mærkværdigt er det, at Runamoindskriften skal være bleven et saadant Tvistens Æble, thi skjöndt den i historisk og archæologisk Henseende vel kan have Interesse, saa har den dog ingen betydelig særskilt Indflydelse havt paa Oldtidsvidenskaben og kan fornuftigviis ingen saadan have, da de Resultater, som Hr. W. i sit Værk: "Runamo og Bravallaslaget" Pag. 15—16 fremhæver, som uddragne af den, dog ere lige visse, enten Runamocharaktererne ere Runer eller Naturspil. Selv om Hr. W. havde beviist, at det Hele var "keine Hexerei", men "lauter Natur meine Herren und Damen", saa havde han ved en luttrende Kritik kun gjort Oldtidsvidenskaben en saare ringe Tjeneste, og naar han fornemmelig deri söger sin litterære Bemyndigelse til at omstöde Finn Magnusens og Forchhammers Antagelser om Runamo, at disse kunne have "fordærvelige Fölger for Oldtidsvidenskaben", saa er det at give saavel Runamospörgsmaalet, som sine egne Bestræbelser en noget vel stor Vigtighed. Thi saavel Brugen af Runer og Binderuner i en hedensk Tid til Besværgelser (Krogesta-Stenen), som at de stundom skreves fra Höire til Venstre (öfgar rúnir)*) og det netop, naar de skulde have en magisk-religieus Betydning, som Tilfældet skal være med den haraldinske Slange, naar de skulde, som de Gamle kaldte det, hrína á eller bíta**), staaer lige fast, enten der er nogen Indskrift paa Runamo eller slet ingen; at det gamle nordiske Sprog, som nu kaldes Islandsk, i Braavallaslagets Tid var det herskende Sprog over hele Norden, samt at Nordboernes ældste Vers affattedes i Stærkodders Versemaalet eller det saakaldte galdralag (Tryllemetrum), der er en Art fornyrðalag (Oldtidsmetrum), er der ingen Grund til at betvivle, selv om Runamoindskriften viste sig at være paa svensk eller dansk og affattet i Sonetter eller Terziner, thi der har man Eddaerne at tye til; ja selv Saxes diplomatiske Nöiagtighed og historiske Troværdighed i det Hele vilde være lige usikker, enten hans Beretning i dette enkelte Tilfælde var paalidelig eller ikke (smlg. Ws. Piece Pag. 16). Det Eneste Hr. W. altsaa havde udrettet, ved klart at modbevise Finn Magnusens og Forchhammers Anta-

*) Jfr. Finn Magnusens: Runamo og Runerne Pag. 335—351.

**) Smlg. en Artikel af Jac. Chr. Lindberg i Dannebroge for 1841 Nr. 31 — overhovedet er det mærkeligt, at Orientalisterne, som dog fortrinsviis maa have Indsigt i symbolske og theosophiske Mindesmærker, som f. Ex. Olshausen og Lindberg, saa fuldkommen billige Finn Magnusens Forklaring.

gelser, var: at en Trapgang i Bleking, hvis Betydning for Oldtidsvidenskaben i det Höjeste er saare ringe, selv om der paa den ere indristede ældgamle Runer, at denne ingen Runer eier eller har, og fölgelig slet ingen Betydning har for Nordens Oldkyndighed. Under saadanne Omstændigheder vilde hans Bog have et lignende Værd, som den svenske Lærdes, der beviste at hint mystiske *μακελος*, som Dronning Christine lod præge paa Reversen af en Medaille, hvis Avers forestillede Fuglen Phoenix, ikke var noget græsk Ord; men hvis Hr. W. Intet skulde have beviist, men i det Höjeste kun vakt gamle Tvivl op af deres Dvale, saa har han jo gjort endnu mindre for Videnskaben og Verden, end hiin svenske Lærde.

I hele Gjenstanden ere to Spörgsmaal, som nöje maa holdes fra hinanden, nemlig:

I. Selve Charaktererne, disses Beskaffenhed, Tegningen o. s. v., som vi kalde den naturvidenskabelige og techniske Side af Sagen.

II. Figurernes Forklaring eller Læsningen, den palæographiske Side.

Det forekommer mig, at disse to Sider ikke altid ere blevne holdte nöie adskilte fra hinanden, men saalænge dette ikke gjöres kan selve Gjenstanden ikke bringes til Klarhed, da man saa deels ikke klart kan opstille og fastholde de Momenter, hvorpaa det især kommer an, ikke gjennemskue de enkelte Momenters relative Vigtighed og Indgriben i hverandre, og ikke bestemme hvilken Deel af Beviisbyrden der paaligger eller hviler i hvert Moment for sig. Som Fölge af denne Uklarhed er det fremkommet, at f. Ex. Prof. Forchhammer synes med nogen Grund at bebreide W., at han har villet paabyrde Naturforskeren saavel hans egne som Palæographens (Runologens) formeentlige Synder; at Nogle synes at hele Ansvaret for Feiltagelsen, hvis en saadan fandt Sted, maatte paahvile Naturforskeren, Andre igjen at det dog egentlig er Palæographen, der seer Runer allevegne og vil læse alting, som har begaaet Feilen.

Herr W. siger (Runamo og Brav. sl. p. 25): "Da jeg saaledes havde forvisset mig om, at den ældre Afbildning af Runamo Trapgang var aldeles upaalidelig og ufuldstændig, kunde jeg naturligviis heller ikke nære den allermindste Tvivl om, at *Finn Magnusens hele Læsning og Fortolkning af Indskriften, der var grundet paa Afbildningen, ligeledes maatte være fuldkommen urigtig.*" Det forstaaer sig, hvis alle Stregerne ere naturlige Linier, saa er jo naturligviis ikke alene Finn Magnusens Læsning, men *enhversomhelst Læsning* fuldkommen urigtig. Naar *det* er beviist, saa ville med det samme alle palæographiske og historiske Tvivlsgrunde forsvinde; men hvorfor skulde Herr W. kalde disse til Hjelp saavidt han formaaer, hvis han ikke selv havde opdaget nogen Svaghed i sin naturhistoriske Argumentation, som han har villet skjule, men netop derved gjort endnu kjendeligere.

Og en saadan Betydning har virkelig den naturvidenskabelige Side af denne Sag,

at naar Stregernes Naturdannelse bevises, er Spörgsmaalet aldeles afgjort, og der ere ingensomhelst palæographiske eller archæologiske Spörgsmaal i saa Tilfælde at gjöre*). Man kan da söge de Indskrifter, som man antager at Saxe beretter om, ved Konungshamn med Herr W., eller hvorsomhelst i dyhe Dale og paa höie Bjerge, men paa det hidtilværende Runamo vilde de i saa Fald ikke være, og kun Navnet vilde maaskee endnu en Stund vedblive at minde om en sekelgammel overtroisk Tradition, som Hr. W. havde adspredt ved en archæologisk-kritisk Behandling af en geologisk (mineralogisk) Opgave; — en temmelig ny Methode. I dette Tilfælde er det altsaa klart, hvormegen Vægt der med Rette maa lægges paa Mineralogens Ja eller Nei, at hans Nei slutter al Discussion, og kun i Tilfælde af Ja eller non liquet staaer den palæographiske Discussion aaben. Jeg var derfor meget spændt paa Forchhammers Udsagn, han var den haraldinske Slanges Pythia, som kunde give Archæologerne Mælet eller tage det fra dem; han har nu erklæret, at endeel af Runamocharaktererne ere kunstige, fornemmelig af fölgende Grunde;

1) At alle Trapgange gjennemskjæres ved Ridser paa langs og tværs, men at disse, naar de ere naturlige, stedse danne en vis bestemt Vinkel; naar man nu tager saavel Christensens som Zeuthens Tegninger for sig, saavel af de som naturlige erkjendte, som de formodede kunstige Linier, seer man at hine altid have Vinklerne mindre frie og mere ligeartede end Runamotrapgangen.

2) Efter den naturlige Dannelse skulde Tvær-Ridserne gaae heelt ud til Gangens Kant, hvorimod man paa Runamo finder, deels at endeel af Stregerne ikke gaae heelt ud til Kanten, deels at de gaae over i den omgivende Masse.

Herr W. siger til Nr. **2**: Aarsagen til, at enkelte Linier ikke gaae ud til Graniten, er den, at de allevegne træffe paa Tværridser, som afbryde dem, hvilke Tværrevner Nilsson kalder "fine Sprækker", men hertil svarer Forchhammer: enten maa begge disse Sprækker være af een Alder, eller endog Tværridserne (Længdesprækkerne) ældre, da de skulde forhindre de andre fra at gaae heelt ud til Gangens Grændse, og fölgelig begge Slags være lige forvittrede, men naar nu Nilsson kalder Længdesprækkerne "fine Ridser", er der Sandsynlighed for, at de maae være betydeligt yngre. W. bemærker hertil, at der er en gjennemgaaende Afsondring af Trap fra Trapgangens Midte ved Længdesprækker, som kun sjelden afbrydes; men hvis vi forstaae Hr. W. — thi her er han temmelig dunkel — saa maatte jo alle Trapgangens perpendikulære Linier være afbrudte ved disse Længdesprækker, hvilket ingenlunde er Tilfældet, da man paa Herr W.'s

---

*) Noget Comiteen selv ogsaa har erkjendt, idet den siger: "Og da Mineralogen og Geognosten i dette Tilfælde maatte have en afgjörende Stemme, blev det vedtaget, at jeg, Forchhammer, **ene** skulde bestemme, hvilke Linier der maatte antages at være indhugne", o. s v. (Runamo og Runerne Pag. 41).

egen Tegning seer, at ikke saa ganske faa, "navnlig henimod den formodede Indskrifts Slutning" (W. Pag. 26), fortsættes paa den anden Side af Længdesprækkerne eller Tværridserne, de nilssonske "fine Sprækker." Men dette strider aabenbart imod alle Trapganges naturlige Beskaffenhed, saa at denne Trapgang, om den end ikke er kunstig, saa dog altid vil blive unaturlig. Naar Herr J. J. A. Worsaae i sin Piece Pag. 32 hertil svarer, "at enhver Trapgang har sine eiendommelige Forhold", hvoraf man ved dens "Undersögelse rettest maa lade sig bestemme", saa seer man, at det er et af hans Livargumenter, da han i Tillæget til bemeldte Piece Pag. 12 gjentager det, men det maa have nogle skjulte Dyder det Argument, thi paa Overfladen ere de idetmindste ikke; eller hvoraf skal man i Naturundersögelser lade sig bestemme? gjelder det ikke om at finde det Almindelige i det Enkelte? gjelder det ikke, saavel i Plantelæren som i Mineralogien, om, ved Betragtningen af det enkelte Individuum at finde, til hvilket System, hvilken Række af eensartede Phænomener det hörer? og hvorpaa grunder denne Subsumtion af det Enkelte under det Almindelige sig, uden netop derpaa, at man hos det enkelte Individuum, det særskilte Exemplar, har fundet de *almindelige* Kjendemærker, som berettige til at henföre det til denne eller denne Deel af det hele System; hvoraf lader man sig altsaa bestemme ved den enkelte Plantes Undersögelse? af det Almindelige; hvoraf ved en Trapgangs Undersögelse? af det Almindelige. Det er det Almindelige i den, som berettiger til at kalde den en Trapgang, men finder man ved Siden af de væsentlige Egenskaber andre, som ikke höre Trappen til, ja endogsaa stride imod Trappens Natur, som ifölge Forchhammer Tilfældet er med Runamotrapgangen, saa er det vel en Eiendommelighed ved Trapgangen, hvoraf man i Forklaringen af dens Streger, men ikke af dens Natur som Trapgang, bör lade sig bestemme, thi da slutter man, skjöndt lige imod Herr W., dog ganske rigtig, at de paa Trapgangen sig befindende Streger, saasom de ikke besidde de Egenskaber, som udfordres til at være naturlige, derfor maa være kunstige. Hertil kommer, at flere kyndige Oldgranskere, som have været paa Stedet, hvoriblandt een, der ved sine Reiser gjennem hele Europa har havt Leilighed til at gjöre sig bekjendt med en Mængde forskjellige Slags Indskrifter, nemlig den lærde Irlænder Major Beamish, der vel kan taale Sammenligning med den vandrende Arendt, til flere i sin Tid har erklæret, at der ingen Tvivl kunde være om, at jo Charaktererne paa Runamo vare kunstige. Herved bliver det i höi Grad sandsynligt, at idetmindste nogle af Runamotrapgangens Streger ere kunstige, men at Forchhammer i Bestemmelsen af en eller anden af disse Linier kan have feilet, indrömmer han selv, idet baade en kunstig Linie i Afbildningen kunde være udeladt, og en naturlig urigtig være sluppen ind med. Saavidt det Mineralogiske i Sagen. Om Afbildningerne kan En, der ikke selv har været paa Stedet, ikke have nogen afgjort Mening, dog er der en stærk Formodning for, at

baade Committeens og Herr J. J. A. Worsaaes Afbildninger have deres Feil, *dog især den Sidstes*; Committeens, fordi de formodede kunstige Linier altfor bestemt ere udhævede i Forhold til Natursprækkerne, Herr Worsaaes af flere Grunde. Förſt og fremmest maa det erindres, at medens Professor Forchhammer, som jo havde det væsentligste Tilsyn med Afbildningens Udarbeidelse, som beviislig först undersögte Runamo, kom til Stedet uden forudfattede Meninger, da han jo ingen Palæograph er, og fölgelig ingen Interesse kunde have i at finde Runer hvor ingen vare, kom Herr Worsaae dertil med den forudfattede Mening, at der ikke var Noget om med alle disse Runer (Om Runamo og Bravalleslaget pag. **15**), lod afbilde Rub og Stub de Ridser og Streger som fandtes paa Trapgangen, *uden Kritik*, og bar sig altsaa ad paa den samme Maade som den Portraitmaler, der i sine Portraiter optager alle Ansigtets Tilfældigheder, Vorter etc. etc. Hvorvidt denne Afbildning er tro, skjönner man deels deraf, at Baron Berzelius, der forresten er paa Worsaaes Parti, og omtrent saa runekyndig som denne (kgl. Svenska Vitterhets Academiens Förhandl. **14**. D. pag **371**), tilstaaer, at et Stykke af Trapgangen "innehåller fördjupningar, som likna med mejsel uthugna runebokstäfver till den grad, att ingen kan förtänkas som för sådana anser dem"; at han fremdeles ikke i mindste Maade drager Committeens Afbildnings Rigtighed i Tvivl, skjöndt han selv har været paa Stedet, og til Sammenligning havt Committeens Afbildning ved Haanden, (jfr. Finn Magn. Runamo og Runerne pag **59**) medens Hr. J. J. A. Worsaae derimod ikke alene aldeles benægter dennes Rigtighed, men ogsaa selv har leveret et Mesterstykke af en Tegning, hvor det end ikke skal lykkes den allerstærkeste Phantasie at finde en eneste Rune, men hvor alle Charaktererne gaae ud i en behagelig Taage og Ubestemthed. Berzelius, Runernes Fiende, modsiger ikke den Forchhammersk-Magnusenske Afbildnings Rigtighed, og indrömmer, at Charaktererne have en frappant Lighed med Runer; Nilsson ligesaa; Forchhammer ligesaa; Finn Magnusen mente at kunne læse disse Runer; kun Worsaae staaer ene som en Stærkodder mod disse Videnskabens Heroer og siger: nei mine Herrer, see paa min Tegning, saa skulle I see, at der er ikke Noget om, og de see paa Tegningen og see! de finde ingen Runer. Som sagt, er Hr. Worsaaes Tegning end ikke aldeles naturtro, saa er den dog god paa sin Viis. Naar man fremdeles af Hr. J. J. A. Worsaae hörer, hvori en Afbildnings Paalidelighed efter hans Mening bestaaer, nemlig deri „at den kun giver en ufuldstændig Forestilling om den afbildede Gjenstand" (Runamo og Bravallaslaget p. **22**), hvilken Egenskab han selv tillægger sin Afbildning, „for hvis Paalidelighed han dog nok tör indestaae", saa maa man antage, at det er derfor han river ned paa Comitteens Tegning, at den forekommer ham at mangle denne vigtige Egenskab. Hvad endelig Fremgangsmaaden ved Tegningen angaaer, saa har Hr. J. J. A. Worsaae ikke Noget at lade Committeen höre for at dens Afbildning for en Deel er gjort efter

Kridtstreger, da hans egen tildeels er gjort efter Gibsafstöbninger. Nu ere vi færdige med det förste Spörgsmaal, og endnu har Hr. J. J. A. Worsaae ikke beviist Noget. Jeg gaaer nu over til

II. Sagens palæographiske Side.

Da der saaledes idetmindste ikke er usandsynligt, at der paa Runamotrapgang findes kunstige Charakterer, sondrer og fremhæver Naturforskeren disse, og overlader saaledes Pladsen til Palæographen, som nu har at læse de kunstige Tegn og, forsaavidt en Mening er i dem, faae den ud. Og han har læst den, har motiveret sin Læsning og leveret en udförlig Forklaring over hvert enkelt Bogstav. Det Læste staaer i Samklang med Historien og Traditionen, med det gamle Sprog og Versemaal; hvad kan man forlange Mere? Forklaringen selv er jævn og simpel, endskjöndt det, for en Mand med Finn Magnusens Fortrolighed med den gamle nordiske Litteratur, vilde have været saare let at give den et kunstigt dæmonisk og höitravende Indhold, hvis han, som Hr. J. J. A. Worsaae beskylder ham for, altformeget havde ladet sig beherske af Phantasien. Hvis denne forresten virkelig har havt saameget Raaderum hos Finn Magnusen, hvorfor har han da ikke t. Ex. kunnet læse Hilditönn for Hiiltekinn (Hyldekinn), Noget mangen Philolog ikke vilde have gjort sig nogen Samvittighed af i Forklaringen af klassiske Autorer? Hvorfor har hans Phantasi kun formaaet at virke fra Höire til Venstre, men ikke fra Venstre til Höire? hvorfor har han i samfulde ti Maaneder forgjeves grublet over Indskriften, indtil han fik det Indfald at læse den i omvendt Retning, — da dechiffrerer han den paa to Timer. Vel er det for enhver Videnskabsmand nödvendigt at have en levende Phantasie, og navnlig for Archæologen, der kun ved Combinationer og det undertiden dristige Combinationer, kan komme til tilfredsstillende Resultater; men at Finn Magnusen i dette Tilfælde skulde have gjort sig skyldig i, altfor meget at lade sig paavirke af sin Indbildningskraft, kan jeg idetmindste ikke see nogen Beviser paa. Naar Hr. J. J. A. Worsaae derimod i sin Piece pag. 18, i Anledning af Stedet, hvorigjennem Tropperne för Braavalleslaget skulde være marcherede, fortæller om „de svære mörke Skove som fordum bedækkede Klipperne" i Bleking, saa tillader jeg mig at spörge ham om, hvorfra han har den Viisdom? om det er som Geognost, Mineralog, eller som Archæolog — (thi i begge disse og maaskee endnu flere Egenskaber maa han betragtes) — at han har gjort denne Opdagelse jeg er saa temmelig velbevandret i de gamle Kildeskrifter, men jeg kjender dog intet Sted i nogen af dem, hvor saadanne „svære Skove" omtales. Hr. J. J. A. Worsaae synes, med al sin kritiske Modvillie mod Phantasien, dog ikke at være aldeles fri for her selv at have indrömmet den for Meget. Forresten er Striden om Stedet uden al Betydning, og der er sandelig ikke den allerringeste Nödvendighed for Finn Magnusen i at antage, at Hæren skulde drage igjennem den Egn, eller være

nærværende ved det Sted, hvor Besværgelsen blev indristet, thi den Oldtidstro er bekjendt nok, at saavel seiðr som andre indristede Besværgelser virkede lige stærkt i hvilkensomhelst Afstand fra den Paagjeldende, f. Ex. Egil Skallagrimssons Besværgelse mod Gunnhild og Kong Erik (jfr. Saga Egils Skallagrímss. Kbhvns. Udg. p. 567), Thorgrim Nefs Besværgelser imod Gísli Súrsson, Hákon Jarl Grjótgarðssons imod Vebjörn Sygnakappi (i Landnàmab.), Böðvar Bjarkes i Hrólfs Saga Kraka, o. s. v. o. s. v.

Hr. J. J. A. Worsaae kommer fremdeles i sin Piece p. 17 til Skade med at omtale Binderunerne, som Charakterer, „ved hvis Oplösning det forekommer ham, at Vilkaarligheden faaer et temmelig vidt Spillerum", men hvad mener han med denne Yttring? Vel ikke Andet, end at enhver Læsning af Binderuner, saavel dem paa Runamo, som andre Binderuner paa andre Steder, altid for en Deel maa beroe paa den Læsendes Skjön, men det er jo bekjendt for Gud og Hvermand, idetmindste i Kongeriget Danmark med tilhörende Bilande, at Binderunerne ifölge deres Natur ei alene kunne og maa kunne læses paa forskjellige Maader, men at der ogsaa undertiden af Runemesteren öiensynlig er lagt an paa, at de magisk-religieuse Indskrifter *skulle* læses paa forskjellige Maader; naar Hr. J. J. A. Worsaae derfor heri finder Betænkelighed imod Finn Magnusens Læsning af Runamoindskriften, saa maa han conseqvent deri finde Betænkelighed imod Læsningen af alle Binderuneindskrifter, og man bör derfor, efter hans Mening, opgive den rigtige Deschiffrering af alle Binderuner, man bör vogte sig for at gjöre „Forsög" med at læse Binderuner, som tilfældigviis kunde findes paa en iövrigt interessant Oldtidslevning, da det er en gjennemgaaende Regel, at paa den Læsendes Skjön og Indsigt i det Sprog, hvori Runerne ere affattede, kommer det altid i Hovedsagen an, men heri finder Phantasien og Vilkaarligheden netop ogsaa sin Grændse, thi Runecombinationerne maa gjöres saaledes, at der komme rigtige Ord, og i disse Ord en rigtig Mening ud deraf. Naar nu Finn Magnusen har læst de paa Runamo sig befindende Charakterer saa tilfredsstillende, at han beviislig — thi enhver Runekyndig kan gjennemgaae hans Forklaring i „Runamo og Runerne" pagg. 293—320 — ud af disse Charakterer har faaet en fornuftig, med Traditionen stemmende *Mening*, *affattet* i det oldnordiske Sprog og Versemaal, saa maa jo Enhver — hvis det Hele er Naturspil — med sig selv beundre saavel Naturen, der netop forvittrer en Sten i Bleking saa planmæssig og fornuftig, som og Hr. J. J. A. Worsaaes *Resignation*, der, skjöndt Archæolog ex professo, dog forhjelper Naturen til sin Ret imod de phantastiske Archæologer. Men jeg kan her ikke undlade at yttre den Mistanke imod Hr. J. J. A. Worsaae, at han nok hverken forstaaer sig paa det Oldnordiske eller Runer, thi gjorde han det, saa maatte han jo have Naturen mistænkt for det Samme, som jeg mistænker ham for, da det jo dog fast er utroligt, at Naturen virkelig skulde forstaae Islandsk og riste Runer, med Storm og Regn o. s. v. for Meisel.

Allerede den Omstændighed, at Runamocharaktererne ere læselige, og at man kan faae en med Traditionen stemmende *Mening* ud deraf, *affattet* i det Sprog, som uden Tvivl paa Bravallatiden taltes der, er i sig selv et stort Beviis imod Hr. Worsaae og for Etatsraad Finn Magnusen. Endelig vil jeg med Hensyn til Hr. J. J. A. Worsaaes Phantasiespil gjöre ham opmærksom paa en Afhandling i *Antiquarisk Tidsskrift* af vor geniale Orientalist Lektor Westergaard, om Kileindskrifterne i Persepolis, hvoraf Hr. J. J. A. Worsaae i denne Henseende vil kunne lære Adskilligt, der vil lede ham paa den Tanke, at uden Skjön og Phantasie vil man i Almindelighed ikke faae stort Udbytte af de gamle Indskrifter, enten disse ere nordiske eller österlandske. Naturen har virkelig spillet Hr. J. J. A. Worsaae det Puds, at medens han beskylder sine Modstandere for „Phantasiespil" o. s. v., i Forklaringen af Noget, hvor Talen kun kan være om „Naturspil", udförer han selv en frie Phantasie, hvis Thema er et phantastisk Naturspil.

Muligt er det alligevel, at der ere Feil i Finn Magnussens Læsning og Forklaring af Runamoindskriften, han har selv ogsaa kun kaldt den „Forsög til Runamoindskriftens palæographiske Udvikling" etc., men det er besynderligt, at man gjör saa meget Væsen af disse *mulige* Feil i denne ene Indskrifts Dechiffrering, da det dog er bekjendt nok, at der saavel med Hensyn til Tegning som Læsning findes virkelige Feil i störste Delen af de hidtil fundne Runeindskrifter f. Ex. Worms og Liljegrens, ja selv vor lærde Runolog P. G. Thorsen har i sin Udgave af den Söndervissingske Runesteen, hvorpaa der end ikke findes en eneste Binderune, kunnet læse et R for et U, og med Endeel af de vanskeligste Indskrifter, t. Ex. den paa et af vore tabte Guldhorn, har man gjort flere frugteslöse Forsög, förend man er kommet paa det rigtige Spor.

Man sige om Runamoindskriftens Læsning hvad man vil, og en grandskende Fremtid udfinde nok saa mange *nye Sandheder*, *som omstöde den*, en Ting staaer fast, og det er dens Sandsynlighed. En i Runer ukyndig Naturforsker tegner Charaktererne uden Archæologens Medhjælp; og ud af disse Charakterer faaer Archæologen en med Traditionen overeensstemmende Mening i det rigtige Sprog, ja selv i det rigtige Versemaal, fornyrðalag. Men der seer man hvor utaknemmelig en Videnskab Archæologien er; knapt har en Mand med Finn Magnusens store Lærdom og Skarpsindighed, med en uhyre Grandskerflid endelig fundet et Resultat, som, om ikke aldeles vist, dog er i höi Grad sandsynligt, förend en ung Mand, der, ligesom jeg för har indrömmet, vistnok er meget flink i Höiroderiet, men hverken synes at forstaae det oldnordiske Sprog, — en vigtig og, som man skulde troe, uundgaaelig Betingelse for at turde have en Mening i Archæologien —, eller at kunne læse Runer, kommer med en Salvelse og Dignitet, som kunde klæde en Olding, og sætter ham tilrette for „Phantasiespil", medens Berlingske Tidende myndig byder Finn Magnusen og Forchhammer at tilstaae deres Uret og bede om Forladelse.

Har jeg nu end ikke ved disse Bemærkninger fört Sagen fremad, saa har jeg dog idetmindste beviist at Hr. J. J. A. Worsaae, hvis litterære Prædestination det synes at være, at skulle forsöge at nedrive hvad Andre have bygget op (smlgn. Striden med Prof. N. M. Petersen om Dronning Gunhild og Gunildsmose), ikke har beviist Noget, men i det Höieste kun vakt gamle Tvivl af deres Dvale. Man skulde troe at den Allarm og Uro, som hersker i Tiden, som skadelig hæmmer al alvorlig og dygtig Stræben og ödelægger mange unge Talenter, man skulde troe at den dog holdt sig borte fra Archæologien; man skulde troe at man der havde en fuldkommen Stilhed, med Undtagelse af Lyden af Folianternes vendte Blade; men see om den gjör: ogsaa her er der kommet en ung Urostifter, som uden de allertarveligste Betingelser til at være Archæolog i almindelig Forstand, som uden Kundskab til det gammel-nordiske Sprog og Skrifttegn, kommer og gjör sig bred i Qvart, idet den almindelige Anskuelse synes at have grebet ham, at kun ved at rive de Ældre ned, kan man selv begrunde sin Berömmelse; han vil at de Gamle i litterær Henseende paa gammel Viis skulde vandre heden, naar de ere blevne gamle nok, og staae de Unge i Veien.. Han er ingen Æneas, som bærer sin Fader bort fra Luerne; hvis Hr. J. J. A. Worsaae skulde bære sin litteraire Fader paa Ryggen, saa skulde det netop være i Ilden, men ikke udaf den.

Lbs - Hbs / Íslandssafn
22765882

